

ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСІБ, ЗВІЛЬНЕНИХ З ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ТА ДЕЯКИХ ІНШИХ ОСІБ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

PECULIARITIES OF PENSION PROVISION OF PEOPLE RETIRED FROM MILITARY SERVICE AND SOME OTHER PERSONS UNDER MODERN CONDITIONS

Халимон С.І., д.ю.н., професор,
заступник начальника кафедри (завідувач кафедри)
теорії права та кримінально-процесуальної діяльності

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Ганьба О.Б., д.ю.н., доцент,
начальник кафедри (завідувач кафедри)
теорії права та кримінально-процесуальної діяльності

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Бомбергер І.Л., к.ю.н., доцент,
учений секретар

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького

Повномасштабна війна загострила питання державної політики в Україні у сфері реформування системи пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб. Основними чинниками, які ускладнюють процес реформування пенсійної системи: складний соціально-економічний стан в країні, воєнний стан, активні міграційні процеси, погіршення демографічної ситуації, нестабільність у суспільстві, різка диференціація доходів громадян та ін.

Разом з тим, в таких умовах соціальний захист військовослужбовців потребує особливої уваги, оскільки мова йде про відповідне право військовослужбовців і гарантію держави щодо його забезпечення, як вагомий мотиваційний чинник до виконання своїх завдань на високому професійному рівні. Розмір пенсійного забезпечення впливає на престиж військової служби.

В статті відзначається значне підвищення наукового інтересу при дослідженні питань правового регулювання пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб за період дії правового режиму воєнного стану в Україні.

В результаті проведеного дослідження здійснено аналіз проблемних аспектів у правовому регулюванні пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб в сучасних умовах на основі аналізу судової практики.

З'ясовано проблемні аспекти у правовому регулюванні пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб, зокрема в статті проаналізовано: перерахунок призначених пенсій для осіб, яким вона була призначена до першого березня 2018 року; обмеження максимального розміру пенсії 10 прожитковими мінімумами; перерахунок пенсії у зв'язку із зміною прожиткового мінімуму.

Ключові слова: соціальне забезпечення, пенсійне забезпечення, соціальний захист, військовослужбовці, особи звільнені з військової служби, правове регулювання, пенсія за вислугу років.

The full-scale war exacerbated the state policy of Ukraine that relates to the sphere of reformation the pension system of people retired from military service and some other persons. There are main factors that improve the process of reforming the pension system: difficult socio-economic situation in the country, the state of war, active migration processes, the deterioration of the demographic situation, instability in society, sharp differentiation of citizens' incomes, etc.

At the same time, in such conditions, the social protection of military personnel requires special attention, since it is about appropriate right of military personnel and the state's guarantee of its provision, as a strong motivational factor to perform their tasks at a high professional level.

The article notes a significant increase in scientific interest in researching issues of legal regulation of pension provision for persons retired from military service and some other persons during the period of the legal regime of martial law in Ukraine.

As the result of the conducted research, an analysis of problematic aspects in the legal regulation of pension provision of persons retired from military service and some other persons under modern conditions was carried out. The research was based on the analysis of judicial practice.

Problematic aspects in the legal regulation of pension provision for persons retired from military service and some other persons are clarified. In particular, the article analyzes: recalculation of assigned pensions for persons to whom it was assigned before March 1, 2018; limiting the maximum amount of the pension to 10 subsistence minimums; pension recalculation due to changes in the subsistence minimum.

Key words: social security, pension provision, social protection, military, persons retired from military service, legal regulation, retirement pension.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 1 Конституції України наша держава є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною і правовою. А тому відповідно до ст. 46 «громадяни України мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Пенсійне забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб сьогодні набуло особливої актуальності. Багатократне збільшення особового складу Збройних Сил України та інших військових формувань викликано необхідністю боронити державу від збройної агресії росії потенційно призводить до збільшення кількості отримувачів пенсій за вислугою років відповідно до

умов норм і порядку пенсійного забезпечення громадян України із числа осіб, які перебували на військовій службі, службі в правоохоронних органах, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [1].

Право на пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, є соціальним правом людини, в механізмі реалізації якого важливу роль відіграє держава. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними.

Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом» [2]. Зазначені конституційні приписи мають таку ж саму дію і стосовно осіб звільнених з військової служби, але з конкретизацією у ст. 17, а саме «Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей» [2].

Особливістю правового статусу військовослужбовців є те, що в силу специфіки виконання ними особливого виду державної служби – військової служби, вони користуються правами і свободами з певними обмеженнями, які передбачені законодавством, і визначаються особливостям проходження військової служби [3, с. 654].

Особливий правовий статус військовослужбовців впливає на правове становище, соціальний захист цієї категорії громадян і після їх звільнення з військової служби. Держава надає їм гарантії соціального захисту не тільки під час виконання обов'язків військової служби і після її закінчення [4, с. 45].

Військовослужбовці виконують конституційні свої обов'язки з додатковими фізичними і психологічними навантаженнями, а в умовах збройної агресії із ризиком для життя і здоров'я. В свою чергу держава забезпечує соціальний захист цієї категорії громадян і після їх звільнення з військової служби. Основними правовими актами, що визначають гарантії прав і свобод військовослужбовців та осіб, звільнених з військової служби, виступають закони України.

Питання забезпечення прав і свобод, соціального захисту військовослужбовців стали чинником який безпосередньо впливає на морально-психологічний стан військовослужбовців, здатність підрозділів виконувати бойові завдання за призначенням. Військовослужбовці які забезпечують оборону держави, захист суверенітету і територіальної цілісності України від російської військової агресії отримують статус учасника бойових дій і держава гарантує їм соціальний захист, як під час проходження військової служби так і після її закінчення [3, с. 669].

Однак несистемні дії законодавчої та виконавчої гілок влади України призвели до того, що система пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб може зазнати краху в недалекій перспективі. Вже станом на 2024 рік Пенсійний фонд України заявляє, що заборгованість перед пенсіонерами складає 67 мільярдів гривень, левова частка із них це заборгованості перед військовими пенсіонерами [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікаційна активність з досліджуваної тематики досить висока, важко проаналізувати весь перелік наукових праць оприлюднених навіть за період дії правового режиму воєнного стану. Як вірно відзначають Кравченко М. В. та Вітенко З. Р. дійсно «повномасштабна війна поглибила увагу до соціального захисту військовослужбовців, зокрема у сфері пенсійного забезпечення» [6, с. 131]. Зеленко Н., Костюк Б. провівши дослідження рівня пенсійного забезпечення військовослужбовців та членів їх сімей констатують низький рівень адекватності виплат даній категорії громадян. А також пропонують «для покращення даної ситуації перш за все переглянути розміри прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, адже саме від цього показника і залежать мінімальні розміри пенсійних виплат для військовослужбовців та членів їх сімей». Вважають, що «доцільно також суттєво підвищити розмір заробітної плати військовослужбовцям як бази нарахувань для майбутніх пенсійних виплат. Завдяки його збільшенню потенційні пенсіонери військовослужбовці зможуть брати участь у недержавному (добровіль-

ному) пенсійному забезпеченні, яке дозволить накопичити їхні кошти та забезпечити гідну старість». Також озвучують пропозицію «запровадження для військовослужбовців спеціального накопичувального пенсійного рахунку (у вигляді професійної пенсійної схеми), враховуючи світову практику, де зберігатимуться їхні кошти, інвестуватимуться і тим самим принеситимуть додатковий дохід» [7, с. 93–94].

Важливим також є аналіз світових практик пенсійного забезпечення військовослужбовців та врахування його при коригуванні механізмів надання таких пенсійних виплат в Україні» [8, с. 87]. Особливої уваги на нашу думку заслуговує висновок Зеленко Н. та Зеленко В. «... що навіть після завершення цієї війни існуватиме велика ймовірність повторення агресії, вимагає впровадження якісно нових підходів до здійснення політики оборони та захисту держави, важливою складовою якої є дієва соціально-мотиваційна складова громадян, які вирішили стати захисниками вітчизни» [8, с. 89].

Дійсно по завершенню війни Україна матимемо велику кількість отримувачів пенсій за Законом № 2262-ХІІ, а необхідність посилення оборонної складової вимагатиме утримувати збільшену чисельність збройних сил та військових формувань, що призводитиме до надвисоких видачків у тому числі на пенсійне забезпечення. Проблеми пенсійного забезпечення як складової соціального захисту військовослужбовців активно розглядаються і на рівні дисертаційних досліджень. Так, Хортюк Н. В. досліджуючи правове регулювання соціальних гарантій військовослужбовців за трудовим законодавством України запропонувала «... вдосконалення законодавчої бази у сфері соціального забезпечення військовослужбовців» шляхом розробки та прийняття «а) Стратегічного плану дій для ветеранів на 2024–2027 роки; б) Плану дій щодо забезпечення економічного благополуччя та психологічного здоров'я ветеранів; в) нової пенсійної схеми Збройних сил України» [9, с. 24, 148]. Нажаль авторка лише декларує таку необхідність не пропонуючи конкретних кроків.

Цісар Д. та Николаєнко Т. зазначають, «...що забезпечення соціального, правового і державного захисту військовослужбовців є сталим фактором впливу на безперервний розвиток правової гілки, тому цей процес постійно знаходиться в полі зору, як військових, науковців, так і суспільства, що дає змогу нарощувати та розвивати механізми законодавчого регулювання захисту військовослужбовців» [10, с. 78].

Журавльов М. В., Салімон О. М. підкреслюють значимість діяльності держави, що спрямована на встановлення системи соціальних гарантій та регламентується чинним законодавством. Водночас сутність соціального забезпечення військовослужбовців, на їхню думку, полягає в особливості військової галузі та змісту соціально значущого статусу військовослужбовців, що полягає в необхідності надання їм належного соціального забезпечення, встановленого на законодавчому рівні [11, с. 23].

В свою чергу Дж. Стігліц писав, що завданням уряду є не досягнення надвисоких показників в економіці, не економічний розвиток, а гарантування стабільного соціального захисту населення, складовою якого є пенсійне забезпечення. Пенсійне забезпечення впливає на поведінку людини у трудовій сфері, на фінансову поведінку загалом та впорядковує її життєвий цикл [12, с. 6].

Висвітлюючи особливості вирішення судами питання строку звернення до суду військовослужбовців та інших прирівняних до них осіб із вимогами про стягнення грошового забезпечення, Гірник О. О. робить висновок про доцільність застосування процесуальних строків звернення до суду, визначених у Кодексі законів про працю України, а не Кодексом адміністративного судочинства України, адже предметом спору є грошове забезпечення як особливий вид винагороди за працю [13, с. 125].

Мар'ян Стецьків вважає, що основною проблемою сучасної системи пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, є хаотичність та невідповідність законодавчих норм, відсутність єдності та зрозумілості їхнього застосування. Такий стан правового регулювання створює нерівні умови для осіб, які звільняються зі служби в різний час, призводить до численних зловживань повноваженнями працівниками Пенсійного Фонду України і, як наслідок, до недоотримання пенсіонерами значних сум пенсійних виплат [14, с. 302], а отже – порушення їхнього права на володіння майном у розумінні ст. 1 Протоколу № 1 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [15].

Про масштабність відповідної проблеми свідчать цифри розглянутих судами спорів, які виникають через неправильне застосування органами Пенсійного Фонду України Постанови № 713. Так, з 01 серпня 2021 р. (з моменту введення в дію Постанови № 713) і до 2024 року в Україні було розглянуто близько 135000 справ [16]. Варто наголосити, що всі судові спори вирішені на користь осіб, які зверталися за захистом права на пенсію.

Очевидно, що недоліки нормативно-правового регулювання соціального і правового захисту криються також і у фінансових проблемах держави [17, с. 14].

Метою дослідження є здійснення наукового аналізу проблемних аспектів у правовому регулюванні пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб в сучасних умовах на основі аналізу судової практики.

Досягнення задекларованої мети передбачає реалізацію наступних завдань: вивчення наукової розробленості проблеми пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб за період дії правового режиму воєнного стану; дослідження проблемних аспектів у правовому регулюванні пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших; аналіз судової практики захисту прав осіб звільнених з військової служби та деяких інших.

Виклад результатів дослідження. Як ми вже звернули увагу у вступі, законодавство у сфері пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб характеризується своєю не системністю, що призвело до порушення прав на гідне пенсійне забезпечення, збільшення судових позовів та відповідно дефіцит Пенсійного фонду України.

До чинного Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [1] за період його дії вносилося понад 90 правок, окрім цього чотири рази положення згаданого закону були предметом розгляду Конституційного Суду України, два рази зміни внесені до закону визнавалися не конституційними. Така увага законодавця свідчить про актуальність проблеми пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб, а також важливість її для сталого функціонування держави.

Обсяг проблемних питань настільки великий, що його не можливо розглянути в межах однієї наукової публікації. Тому ми спробуємо зосередити свою увагу на трьох ключових моментах (недоліках сучасного пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби та деяких інших осіб).

1. Перерахунок призначених пенсій для осіб, яким вона була призначена до першого березня 2018 року.

У 2017 році уряд прем'єр-міністра В. Гройсмана наважується здійснити реформу грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб прийнявши постанову Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704 [18], ця постанова набирає чинності 01.03.2018. Після прийняття зазначеної постанови запущився процес перерахунку раніше призначених пенсій у порядку визначеному постановою Кабінету

Міністрів України від 21.02.2018 № 103 [19]. Проте, зазначеною постановою Уряд фактично обмежив пенсіонерів у справедливій пенсії, адже за новим порядком основний розмір пенсії мав обраховуватися виключно з трьох складових (посадового окладу, окладу за званням та надбавки за вислугу років), а також Пенсійний фонд України почав зменшувати основні розміри пенсій з 80–90% раніше призначених до 70% передбачених Законом № 2262-ХІІ. У подальшому після низки судових процесів з'являється рішення Верховного Суду від 4 лютого 2019 року у зразковій справі № 240/5401/18 відповідно до якого Суд констатує, що процедури призначення та перерахунку пенсії військовослужбовців є різними та змістом та механізмом їх проведення. А отже при перерахунку пенсії відсутні підстави для застосування механізму нового обчислення (тобто зменшення відсоткового значення розміру основної пенсії).

Військові пенсіонери вимагали справедливого перерахунку, а Уряд намагався зменшити кількість позовів та спробував компенсувати свої прорахунки прийнявши постанову від 14.07.2021 № 713 «Про додатковий соціальний захист окремих категорій осіб», якою установили, що з 01.07.2021 особам, яким призначено пенсію до 01.03.2018 відповідно до Закону № 2262-ХІІ (крім військовослужбовців строкової служби), до розмірів їх пенсій, визначених відповідно до статей 13, 21 і 36 Закону № 2262-ХІІ станом на 01.03.2018, щомісячну доплату в сумі 2000 гривень, яка враховується під час подальших підвищень розмірів пенсій, визначених відповідно до статей 13, 21 і 36 Закону № 2262-ХІІ.

Така не системність у нормотворенні призвела до сотень тисяч позовів військових пенсіонерів до уповноважених органів щодо подання оновлених довідок про розмір грошового забезпечення, що враховується для перерахунку пенсій, які мають включати нові розміри посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням та відсотковою надбавкою за вислугу років, а також додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених за відповідною або аналогічною посадою, яку особа займала на дату звільнення із служби. На початковому етапі уповноважені органи надавали такі довідки лише за рішенням суду і навіть намагалися їх оскаржувати в апеляційному порядку, проте зрозумівши всю безперспективність почали їх надавати на першу вимогу, хоча це і не відповідає вимогам постанови (уповноважені структурні підрозділи зобов'язані у п'ятиденний строк після прийняття відповідного нормативно-правового акта, повідомити про це орган, що призначає пенсії) це вже був крок до поновлення права на гідний розмір пенсії.

У підсумку Пенсійний фонд України став боржником майже перед кожним військовим пенсіонером, суми боргованості подекуди сягають пів мільйона гривень, і очевидно не всі пенсіонери дочекаються їх виплати. Проте тут варто віддати належне судовій гілці влади, яка керується верховенством права стала на бік військових пенсіонерів і захистила їх від правового свавілля.

2. Обмеження максимального розміру пенсії 10 процентковими мінімумами.

Означена проблема знайшла своє відображення ще у 2011 році в Законі України «Про заходи щодо законодавчого реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 № 3668-VI [20] (так-звана пенсійна реформа Тігіпка). Економічна криза вимагала від Уряду шукати шляхи для економії, мабуть найпростіше було її знайти серед військових пенсіонерів та силовиків. Адже Україна мирна держава і не планує воювати, а отже для чого нам сильна армія? Такими думками на той час керувалися урядовці і чого гріха таїти значна частина українців.

Проте на бік військових пенсіонерів знову стає судова гілка влади. У постанові Верховного Суду від

16.12.2021 у справі № 400/2085/19 констатовано, що у Законі № 2262-ХІІ та Рішенні Конституційного Суду України від 20.12.2016 № 7-рп/2016, а також Законом № 3668-VI – у частині обмеження максимальним розміром пенсії військовослужбовців наявна колізія. Тобто норми згаданих законів неоднаково регулюють правовідносини щодо пенсійного забезпечення військовослужбовців в частині їх обмеження максимальним розміром, а отже вони суперечать один одному. Враховуючи попередні правові позиції у тому числі у справі № 812/292/18 від 06.11.2018 щодо множинного тлумачення норм права Верховний Суд констатував необхідність застосування приписів із Рішення Конституційного Суду України від 20.12.2016 № 7-рп/2016. Тобто розміри пенсій призначених у порядку Закону № 2262-ХІІ не підлягають обмеженню. У подальшому це було підтверджене ще одним Рішенням Конституційного Суду України № 7-р(П) від 12.10.2022 і вже через шість місяців органи Пенсійного фонду України почали їх виконувати, але знову ж таки лише в частині тих осіб, хто брав участь у захисті суверенітету, територіальної цілісності та незалежності від збройної агресії російської федерації і кому пенсія призначена (повторно призначена) з квітня 2023 року. Решта пенсіонерів чий розміри пенсії є більшими за 23610 грн. (станом на 01.01.2024), вимушені знімати обмеження в судовому порядку.

3. *Перерахунок пенсії у зв'язку із зміною прожиткового мінімуму.*

Так, Верховний Суд, у постанові від 02.08.2022 року у справі № 440/6017/21 щодо права на отримання оновленої довідки про розміри грошового забезпечення для перерахунку пенсії констатував, що у зв'язку із тим, що Урядом не приведено у відповідність підзаконні нормативно-правові акти військові пенсіонери мають право на отримання оновленої довідки з перерахунком складових грошового забезпечення відповідно до розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого Законом на 1 січня календарного року. У постанові Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704 (редакція до 12.05.2023) у п. 4 передбачалося, що розміри посадових окладів, окладів за військовими (спеціальними) званнями військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу визначаються шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 01.01.2018 на відповідний тарифний коефіцієнт згідно з додатками 1, 12, 13 і 14.

Проте Верховний Суд дійшов висновку, що положення п. 4 постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704 в частині визначення розрахунковою величиною для визначення розмірів посадових окладів, розрахованих згідно з постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704, прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 01.01.2018 до 01.01.2020 – набрання чинності Законом

України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» не входили в суперечність із актом вищої юридичної сили.

Так, ч. 3 ст. 1⁻¹ Закону № 2262-ХІІ містить безумовне застереження про те, що зміна умов і норм пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Отже, з огляду на визначені в ч. 3 ст. 7 Кодексу адміністративного судочинства України правила, а також враховуючи на те, що з 01.01.2020 положення п. 4 постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704 в частині визначення розрахунковою величиною для визначення посадових окладів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 01.01.2018 не відповідає правовим актам вищої юридичної сили, згідно із якими прожитковий мінімум як базовий державний стандарт був змінений законодавцем на відповідний рік, у тому числі для визначення посадових окладів, заробітної плати, грошового забезпечення працівників державних органів, до спірних правовідносин підлягає застосуванню п. 4 постанови № 704 в частині, що не суперечить нормативно-правовому акту, який має вищу юридичну силу – Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» із використанням для визначення розміру посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року (через його збільшення на відповідний рік).

Таким чином, військові пенсіонери вчергове набули права для здійснення перерахунку раніше призначених пенсій і активно почали обстоювати своє порушене право в національних судах, а Пенсійний Фонд України відповідно програвати та нараховувати багатомільярдне борги.

Лише у травні 2023 року Уряд вносить зміни до п. 4 постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704 у такій редакції: «Установити, що розміри посадових окладів, окладів за військовими (спеціальними) званнями військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу та деяких інших осіб розраховуються виходячи з розміру 1762 гривні та визначаються шляхом множення на відповідний тарифний коефіцієнт згідно з додатками 1, 12, 13 і 14».

Проте військові пенсіонери станом на 2024 рік активно позиваються до уповноважених органів з вимогою надати оновлену довідку з урахуванням розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 01.01.2023 який складав 2684 грн.

Для розуміння зміни розмірів грошового забезпечення і основного розміру пенсії ми приведемо такий приклад. За основу візьмемо полковника Держприкордонслужби з тарифним розрядом 38, вислугою 25 років.

01.01.2018 (ПМПО – 1762 грн.)		01.01.2023 (ПМПО – 2684 грн.)	
посадовий оклад	7050	посадовий оклад	10750
оклад за званням	1480	оклад за званням	2250
вслуга років (50%)	4265	вслуга років (50%)	6500
надбавка за особливості проходження служби (40%)	5118	надбавка за особливості проходження служби (40%)	7800
премія (50% посадового окладу)	3525	премія (175% посадового окладу станом 01.01.23)	18812,5
надбавка за таємність (10%)	705	надбавка за таємність (10%)	1075
доплата за науковий ступінь доктора наук (10%)	705	доплата за науковий ступінь доктора наук (10%)	1075
доплата за вчене звання професора (10%)	705	доплата за вчене звання професора (10%)	1075
Надбавка за класність 5%	352,5	Надбавка за класність 5%	537,5
Всього	19 640,5 пенсія 70% 13 748,35	Всього	49 875 пенсія 70% 34 912,5

Як бачимо за таких розрахунків основний розмір пенсії збільшується у понад 2,5 рази не враховуючи індексацію за 2024 рік. Чи витримає Державний бюджет України таке навантаження залишається невідомим.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проведене дослідження особливостей пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб в сучасних умовах на основі аналізу судової практики дало нам можливість констатувати, що стан наукової розробленості правового регулювання пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб за період дії правового режиму воєнного стану характеризується сплеском уваги наукового середовища. Кількість наукових публікацій значно збільшилося, адже соціальний і правовий захист військовослужбовців є трендом сучасності.

Аналіз проблемних аспектів у правовому регулюванні пенсійного забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших вказує, що їх безліч. Але основними є такі: перерахунок призначених пенсій для осіб,

яким вона була призначена до першого березня 2018 року; обмеження максимального розміру пенсії 10 прожитковими мінімумами; перерахунок пенсії у зв'язку із зміною прожиткового мінімуму. Аналіз судової практики захисту прав осіб звільнених з військової служби та деяких інших підтвердив, що судова гілка влади виконує своє основне завдання – справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Виклики майбутнього це багатомільярдні борги Пенсійного фонду України, і з цим потрібно щось робити. Очевидно законодавство про пенсійне забезпечення осіб звільнених з військової служби та деяких інших осіб потребує перегляду в сторону його стабілізації, формування зрозумілої формули нарахування як грошового забезпечення діючих військовослужбовців так і осіб звільнених з військової служби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 29. С. 399. (зі змінами).
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. С. 141.
3. Пашинський В. Й., Медвідь Л. П., Шамрай Б. М. Правовий статус та соціальний захист військовослужбовців : поняття і правове регулювання. Human rights and public governance in modern conditions : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. С. 651–674. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-320-0-33>.
4. Шамрай Б. М. Гарантії прав та свобод військовослужбовців в Україні (конституційно-правовий аспект) : дис. канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2018. 238 с.
5. За крок до колапсу. Держава програє пенсіонерам суди на мільярди, але заплатять всі. URL: <http://surl.li/ulsjd> (дата звернення 13.06.2024)
6. Кравченко М. В., Вітенко З. Р. Особливості пенсійного забезпечення військовослужбовців у сучасних умовах. *Наукові перспективи*. 2023. № 9(39). С. 129–136.
7. Зеленко Н., Костюк Б. Пенсійне забезпечення військовослужбовців України: національний та регіональний вимір. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2023. Том 81. № 2. С. 89–95.
8. Зеленко Н., Зеленко В. Пенсійне забезпечення військовослужбовців у США: уроки для України. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль : ТНТУ, 2023. Том 80. № 1. С. 86–91.
9. Хортюк Н. В. Правове регулювання соціальних гарантій військовослужбовців за трудовим законодавством України : дис. д-ра філософії: 081 Право / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. 200 с.
10. Цісар Д. О., Ніколаєнко Т. Б. Державний захист військовослужбовців Держприкордонслужби як елемент їх соціального та правового захисту. *Юридичний вісник*. 2023. № 6. С. 78–86.
11. Журавльов М. В., Салімон О. М. Проблеми соціального захисту військовослужбовців в Україні. *Інтелект XXI* : науково-економічний журнал. 2023. № 2. С. 20–24. URL: <http://surl.li/uajzqn>. (дата звернення 25.09.2024).
12. Шалієвська Л. І. Пенсійне забезпечення в системі економічної безпеки держави : монографія. Львів : Растр-7, 2020. 196 с.
13. Гірник О. О. Щодо питання строків звернення до суду військовослужбовцями та прирівняними до них особами із вимогами про стягнення грошового забезпечення. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2023. № 76. С. 125–133.
14. Стецьків М. Щодо проблеми зменшення диспропорції у розмірах пенсій військовослужбовців та прирівняних до них осіб. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2024. Випуск 78. С. 299–307.
15. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : ратифікований законом України № 475/97-ВР від 17.07.97. URL: <http://surl.li/sbnqgo>. (дата звернення 25.09.2024).
16. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua>. (дата звернення 25.09.2024).
17. Халімон С. І., Філіппов С. О., Мота А. Ф., Бомбергер І. Л., Білецький В. О. Диференціація правового регулювання соціального і правового захисту оперативних працівників та осіб, які надають допомогу оперативним підрозділам. *Правовий часопис Донбасу*. 2023. № 2 (83). С. 10–17.
18. Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704. URL: <http://surl.li/igtuzs>. (дата звернення 25.09.2024).
19. Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб : постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 103. URL: <http://surl.li/acrelh>. (дата звернення 25.09.2024).
20. Про заходи щодо законодавчого реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 № 3668-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2012, № 12–13, ст. 82. URL: <http://surl.li/iekcfs>. (дата звернення 25.09.2024).